

Pennenvruchten uit de oude tuin van koning Willem III Inspiratie voor onderzoek en promotie

Heleen van Luijn en Susan Ketnerⁱ

Goede opleidings- en begeleidingsmogelijkheden voor hoogopgeleide kenniswerkers is voor een kennissamenleving van het grootste belang. Een voorbeeld van kenniswerkers zijn de wetenschappelijk onderzoekers die door het schrijven van een proefschrift bijdragen aan de productie van hoogwaardige kennis in onze samenleving. De kennisproductie in proefschriften en de daaruit voortvloeiende wetenschappelijke artikelen maken zelfs het grootste deel uit van de wetenschappelijke output van het Nederlandse wetenschapsbedrijf. Het is daarom bijzonder betreuenswaardig dat ruim één op de drie promovendi de eindstreep niet haalt (Charter Promotierendement en Promotieduur, 2008). Promotierendement en promotieduur zijn al jaren het zorgenkindje van de Nederlandse universiteiten (Charter Promotierendement en Promotieduur, 2008). De Vereniging van Samenwerkende Universiteiten (VSNU) heeft in 2008 de ambitie uitgesproken dat zij jaarlijks 500 extra promoties wil realiseren (Charter Promotierendement en Promotieduur, 2008). Dit kan echter alleen worden bereikt als de uitval wordt teruggedrongen.

Uitval betekent niet alleen een verlies aan kenniskapitaal (denk aan de niet gepubliceerde wetenschappelijke resultaten), maar ook verlies aan geïnvesteerd financieel kapitaal (de personeel- en overige kosten die zijn gemaakt voor de kandidaat), verlies aan financiële opbrengst bij een geslaagde promotie (90.000 euro per kandidaat), en psychologische (en financiële) kosten die het tussentijds afbreken van een promotietraject voor de betrokkene (en diens directe omgeving) met zich meebrengen. Vertraging en uitval komt vooral door een gebrek aan goede begeleiding. Uit talloze enquêtes onder universitaire promovendi en ook uit een landelijk overzicht van onderzoeksbureau EIM uit 2005 blijkt dat van alle onderzochte factoren de invloed van de begeleiding op vertraging en uitval het sterkst is.

Momenteel zijn er jaarlijks ongeveer 9000 mensen bezig met een proefschrift aan universiteiten (zie website Promovendi Netwerk Nederland). Slechts 70% hiervan promoveert daadwerkelijk binnen 7 jaar (Charter Promotierendement en Promotieduur, 2008). Daarnaast werken er ongeveer 9000 mensen aan een proefschrift zonder aanstelling aan een universiteit (buitenpromovendi), vaak naast een baan (zie website Promovendi Netwerk Nederland). Ook moeten alle Hbo-instellingen veranderen in onderzoeksinstellingen. Hierdoor zijn ook veel Hbo-docenten bezig met promoveren. Tot slot zijn er mensen die willen promoveren (soms op latere leeftijd), maar niet weten hoe ze dat aan moeten pakken (waar vind je een promotor?; En hoe maak je een goed onderzoeksplan e.d.?). Dit alles betekent dat veel promovendi behoefte zouden kunnen hebben aan extra begeleiding. Een landelijke workshop *'Promoveren. Wat komt er bij kijken'* van de VVAO trok eind 2011 ruim 30 vrouwen. Naast praktische hulp, is er vooral ook behoefte aan extra inhoudelijke begeleiding.

Het Nederlands Instituut voor Onderzoek en Promotiebegeleiding (NIOP) in Den Haag biedt sinds 2011 begeleiding aan promovendi die vastlopen of mensen die een proefschrift willen starten. Ook niet-promovendi en instellingen worden ondersteund bij hun onderzoek. In een statig begin negentiende-eeuws pand bij Plein 1813, naast eeuwenoude paardenkastanjes en rode beuken (de oude tuin van koning Willem III), wordt inmiddels menig proefschrift vlot getrokken. Ervaren gepromoveerde begeleiders becommentariëren onderzoeksvoorstellen, artikelen en hoofdstukken in wording. Het is niet ondenkbaar dat het NIOP zorgt dat uiteindelijk meer promovendi de eindstreep halen.

Diverse promovendi vonden al hun weg naar het NIOP. In de rustgevende lommer en tijdloze grandeur ontstaat opnieuw de geest er tegenaan te gaan. Eén van de VVAO-promovendi zei laatst, de negentiende-eeuwse deurklink in de hand en het witte marmer van de hal onder de voeten: “Je hebt me weer zo geïnspireerd!”. Het ‘inspireren’, ‘het inblazen van de geest’, gebeurt in een omgeving die mensen draagt; de geest van de al geleefde levens geeft kracht. Geïnspireerd door het verleden, de schoonheid van de oude natuur, en de grandeur van chique levens (de opa van Couperus en de oom van Multatuli waren ooit burens), denken andere hersenen met je mee op de Sophialaan.

ⁱ Dr. Heleen van Luijn is directeur/senioronderzoeker bij het Nederlands Instituut voor Onderzoek en Promotiebegeleiding (NIOP) (www.promotiebegeleiding.nl). Voor meer informatie email naar: heleenvanluijn@promotiebegeleiding.nl

Dr. Susan Ketner is een gepromoveerde godsdienstwetenschapper en adviseert het instituut op het gebied van social media. In de toekomst zal zij ook promovendi gaan begeleiden.